

Številka: U-I-63/20-13
Up-253/20-12
Datum: 5. 11. 2020

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe Roka Lampeta, Miklavž na Dravskem polju, na seji 5. novembra 2020

sklenilo:

- 1. Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 3425/2014 z dne 8. 10. 2019 se sprejme v obravnavo.**
- 2. Do končne odločitve Ustavnega sodišča se prekine postopek nove razsoje po razveljavitvi pravnomočne obsodilne sodbe Vojaškega sodišča IV. armade št. I Sod 117/46 z dne 10. 8. 1946, ki ga Okrožno sodišče v Ljubljani vodi pod opravilno številko VII K 3425/2014, in postopek, ki v zvezi s to zadevo teče pred sodiščem druge stopnje, ter se zadrži tek roka iz drugega odstavka 91. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20 in 91/20).**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik izpodbija sodbo, s katero je Vrhovno sodišče razveljavilo pravnomočno sodbo Vojaškega sodišča IV. armade št. I Sod 117/46 z dne 10. 8. 1946 v delu zoper obsojenega Leona Rupnika in zadevo v tem obsegu vrnilo Okrožnemu sodišču v Ljubljani v novo sojenje. Zatrjuje kršitve 1., 2., 3., 8., 15., 14., 17., 18., 21., 23., 34., 35. in 153. člena Ustave ter 3., 5., 6., 8., 13. in 14. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Med drugim navaja, da je potomec žrtve vojnega nasilja, da je bil status žrtve vojnega nasilja priznan njegovi stari mami Mariji Kuntič z odločbo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve z dne 20. 9. 2001 (otrok starša, ubitega zaradi sodelovanja v NOB) in da svoj pravni interes opira neposredno na status žrtve kaznivega dejanja.

Navaja, da bo postopek nove razsoje ustavljen zaradi smrti obtoženca, da zoper tako odločitev ne bo imel na voljo nobenega pravnega sredstva in da posledično ne bo mogel uveljavljati kršitev svojih pravic. Predlaga začasno zadržanje izvršitve izpodbijane sodbe.

2. Pritožnik vloga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 426. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 66/17 in 22/19 – v nadaljevanju ZKP). Izpodbijana določba naj bi bila v neskladju z 31. členom Ustave, 4. členom Protokola št. 7 k EKČP in 50. členom Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 202, 7. 6. 2016). Predlaga začasno zadržanje izvrševanja izpodbijanega predpisa.

3. Pritožnik med drugim navaja, da Leon Rupnik, kot vodja pomožnih enot SS v t. i. Ljubljanski pokrajini, simbolizira kolaboracijo s fašističnim in nacističnim okupatorjem. Sklicuje se na dostojanstvo žrtev njihovega nasilja. Navaja, da sodba Vrhovnega sodišča nasprotuje splošno priznanim načelom mednarodnega prava in krši Ustavo, saj vsebuje stališče, da je treba izhajati iz procesnih standardov, veljavnih v času sojenja, ne opredeli pa se do vprašanja, kateri so bili ti procesni standardi, veljavni v času sojenja leta 1946. Navaja, da je Vrhovno sodišče storilo ključno napako, ko ni omenilo t. i. Nürnberške sodbe kot glavnega kriterija procesnih garancij in pravnih standardov civiliziranih narodov. Navaja, da je Vrhovno sodišče ignoriralo tudi test Ustavnega sodišča iz odločbe št. U-I-6/93 z dne 1. 4. 1994 (Uradni list RS, št. 23/94 in OdlUS III, 33), v katerem je kot standard civiliziranih narodov priznalo Londonski statut. Navaja, da Vrhovno sodišče neutemeljeno očita Vojaškemu sodišču IV. armade, da ni uporabilo Zakonika o sodnem kazenskem postopanju za Kraljevino Jugoslavijo (v nadaljevanju ZSKP), saj gre za predpis, sprejet v diktaturi. Navaja, da so postopkovna pravila pred Vojaškim sodiščem IV. armade zagotavljala dodatne pravice, ki jih Londonski statut ni poznal (pravica do pritožbe na instančno sodišče), in da je bila sodba Vojaškega sodišča IV. armade bolj obrazložena kot sodba Nürnberškega sodišča, ki je obsodbo Hermanna Göringa obrazložilo na vsega dveh straneh, poleg tega je obrazložilo le dve od štirih točk obtožnice, čeprav je bil obsojen po vseh točkah. Navaja, da so dejstva in funkcija obtoženca govorili zase ter da je zato sodba Nürnberškega sodišča posledično skopo in splošno obrazložena – to je po mnenju pritožnika procesni standard iz leta 1946. Pritožnik na tej podlagi ocenjuje, da je sodba Vojaškega sodišča IV. armade po vseh kriterijih konvergentna s sodbo Nürnberškega sodišča, ki tvori edini ustrezen kriterij presoje tedanjih pravnih standardov izvedbe postopka in pisanja sodbe, in da sodba Vrhovnega sodišča nasprotuje splošnoveljavnim načelom mednarodnega prava, tj. načelom Londonskega statuta in načelom iz Nürnberške sodbe, Ustava pa zahteva, da so akti v Republiki Sloveniji v skladu s splošno priznanimi načeli mednarodnega prava.

4. Vrhovno sodišče je zapisalo, da dejanja, ki so v izreku pravnomočne obsodilne sodbe opisana pod točkami 1, 3, delno 7, 9 in 10, niso obrazložena ter da je bilo treba glede obrazložitve in sestavin sodbe uporabiti ZSKP oziroma njegove določbe kot pravna pravila (ki so jih sodišča smela uporabiti na podlagi določb Odloka o odpravi in

razveljavljenju vseh pravnih predpisov, izdanih med okupacijo po okupatorjih in njihovih pomagačih, o veljavnosti odločb, izdanih v tej dobi, in o odpravi pravnih predpisov, ki so veljali v trenutku okupacije po sovražniku, objavljenem v Uradnem listu Demokratične federativne Jugoslavije št. 4-51/45 z dne 13. 2. 1945, ki je bil kasneje potrjen še z zakonom). Pojasnilo je, da je bilo v 293. paragrafu ZSKP predpisano, da je v razlogih sodbe treba navesti kratko, toda povsem določno, katera dejstva sodišče šteje za dokazana ali nedokazana in iz katerih razlogov; kateri razlogi in nagibi so vodili sodišče ob reševanju pravnih vprašanj in zavračanju izvestnih ugovorov o tem, zlasti pa o obstoju ali neobstoju okolnosti, ki po zakonu izključujejo krivdo ali izključujejo, ukinjajo, zmanjšajo ali povečujejo obtoženčevo kaznivost, ali ki izključujejo pregon. Ugotovilo je, da je vsebinsko 293. paragraf ZSKP enak sedmemu odstavku 364. člena ZKP, ki določa, kaj mora vsebovati obrazložitev sodbe, in da je tudi Uredba o vojaških sodiščih z dne 24. 5. 1944 (v nadaljevanju Uredba) v drugem odstavku 28. člena predpisovala, da mora pisno izdelana sodba vsebovati izrek in obrazložitev, ter določala, da je v obrazložitvi sodbe treba natančno navesti ugotovljena dejstva in dokaze, na podlagi katerih se je sodišče prepričalo o resničnosti teh dejstev, na primer priznanje, izpovedbo določenih prič, listine, izvedence; posebej je bilo treba obrazložiti oceno dokazov ter obteževalne in olajševalne okoliščine za odmero sankcij. Vrhovno sodišče je zavrnilo stališče državnega tožilca v odgovoru na zahtevo za varstvo zakonitosti, da bistvene kršitve določb kazenskega postopka ni, ker je obsojenec priznal krivdo za storitev kaznivih dejanj. Pojasnilo je, da ne ZSKP ne Uredba nista predpisovala postopka o priznanju krivde in da je ZSKP v 254. paragrafu določal, da obtoženčevo priznanje, kakor tudi je popolno, ne razrešuje predsednika senata in sodišča dolžnosti, da opravi zbiranje nadaljnjih dokazov. Ocenilo je, da je glede na določbe ZSKP in Uredbe sodba, ne glede na zapis v pravnomočni sodbi, "da je obsojeni Rupnik dejanja priznal, da pa v nekaterih točkah skuša zmanjšati svojo osebno krivdo", morala imeti o vseh delih obrazložitev, da morajo biti v sodbi obrazložena dejstva, ki so pomembna za uporabo določb materialnega in procesnega zakona in da mora biti obrazloženo, kako je sodišče doseglo svojo odločitev. Pojasnilo je, da je pri presoji sodbe treba izhajati iz procesnih standardov, veljavnih v času sojenja, da je presoja možna glede temeljnih postopkovnih garancij obsojencu in da te niso dosegale tedanjih procesnih standardov in tako tudi niso bile v zadostni meri upoštevane, saj je bilo sodbo treba obrazložiti v vseh njenih delih. Zapisalo je, da prvostopenjska sodba v navedenih točkah ne obsega presoje zagovora obsojenca in dokazov ter ne vsebuje razlogov o odločilnih dejstvih in zakonskih znakih kaznivega dejanja, za katerega je bil obsojenec spoznan za krivega in ki izhajajo iz izreka sodbe ter pomenijo dejanski temelj sodbe. Sklenilo je, da sodba ni bila v skladu s tedanjimi pravnimi načeli, zaradi česar vložnica utemeljeno uveljavlja, da je podana bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ki je terjala razveljavitev sodbe.

B.

5. Pritožnik isto sodbo Vrhovnega sodišča pravočasno izpodbija že drugič. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-120/20 z dne 25. 2. 2020 prvo ustavno pritožbo zavrgel. Ustavno sodišče na tak sklep ni vezano, poleg tega pritožnik v novi ustavni pritožbi podaja nove navedbe o nemožnosti izpodbijanja sodbe Vrhovnega sodišča in nemožnosti izčrpanja pravnih sredstev v postopku nove razsoje. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo (1. točka izreka). Ko bo odločalo o njeni utemeljenosti, bo presodilo, ali so bile z izpodbijano sodno odločbo kršene pritožnikove človekove pravice oziroma temeljne svoboščine. O pobudi za začetek postopka za presojo ustavnosti ZKP in predlogu za zadržanje izvrševanja izpodbijanega zakona bo Ustavno sodišče odločilo naknadno.

6. Če je ustavna pritožba sprejeta v obravnavo, sme senat ali Ustavno sodišče na podlagi 58. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12 in 23/20 – v nadaljevanju ZUstS) na nejavni seji zadržati izvršitev posamičnega akta, ki se z ustavno pritožbo izpodbija, če bi z izvršitvijo lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Pritožnik navaja, da bo z izvršitvijo izpodbijane sodbe prišlo do rehabilitacije Leona Rupnika, ker se mu zaradi smrti ne more in ne sme več soditi, in da v tem primeru pritožnik v nobenem postopku več ne bo mogel uveljavljati kršitve pravice do dostojanstva in drugih pravic, saj bo postopek pred sodiščem prve stopnje ustavljen, pritožnik pa ne bo razpolagal s pravnimi sredstvi zoper odločitve o ustavitvi postopka. Z morebitno pravnomočno ustavitvijo kazenskega postopka bi se dokončno vzpostavila domneva nedolžnosti in nastopila prepoved ponovnega sojenja o isti stvari iz 31. člena Ustave. Tudi če bi pritožnik z ustavno pritožbo kasneje uspel, te posledice ne bi bilo mogoče odpraviti. Ustavna pritožba bi s tem postala brezpredmetna.

7. Ustavno sodišče glede na ureditev pravnih sredstev v ZKP (z vidika pritožnikovih možnosti za učinkovit dostop do njih) ocenjuje, da bi z učinkovanjem izpodbijanega akta, ki se odraža v odrejenem novem sojenju sedaj pok. Leona Rupnika, lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Ustavno sodišče ocenjuje tudi, da zadržanje učinka izpodbijane sodbe ne more imeti enako hudih škodljivih posledic, saj pomeni le odložitev izdaje končne odločitve v postopkih, ki tečejo na podlagi izpodbijane sodbe. Zato je na podlagi 58. člena ZUstS odločilo o začasnem zadržanju učinka izpodbijane sodbe Vrhovnega sodišča (2. točka izreka). Odločitev o zadržanju učinka izpodbijane sodbe Vrhovnega sodišča pomeni, da je do konca odločanja Ustavnega sodišča o ustavni pritožbi prekinjen postopek zoper sedaj pok. Leona Rupnika.

8. Ker je v času postopka pred Ustavnim sodiščem sodišče prve stopnje v postopku nove razsoje že ustavilo kazenski postopek zoper obtoženega Leona Rupnika zaradi njegove smrti (Ustavno sodišče se je s tem podatkom seznanilo pri obravnavi vsebinsko povezane zadeve št. Up-247/20, v kateri pritožniki izpodbijajo sodbo Vrhovnega sodišča iz 1. točke izreka tega sklepa), je Ustavno sodišče do končne odločitve prekinilo postopek, ki teče na podlagi sodbe Vrhovnega sodišča št. I Ips 3425/2014 z dne 8. 10. 2019; to je postopek nove razsoje po razveljavitvi

pravnomočne obsodilne sodbe Vojaškega sodišča IV. armade št. I Sod 117/46 z dne 10. 8. 1946, ki ga Okrožno sodišče v Ljubljani vodi pod opravilno številko VII K 3425/2014, in postopek, ki v zvezi s to zadevo teče pred sodiščem druge stopnje. Hkrati je zadržalo tudi tek roka iz drugega odstavka 91. člena Kazenskega zakonika (KZ-1).

C.

9. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena in 58. člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11, 70/17 in 35/20) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Rok Čeferin, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Špelca Mežnar, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Sklep je sprejelo s šestimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Šorli, ki je dal odklonilno ločeno mnenje. Sodnica Šugman Stubbs je dala pritrdilno ločeno mnenje.

dr. Rajko Knez
Predsednik